

Broj: 01-883/2018
Podgorica, 25. novembar 2019. godine

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11 i 32/14) i člana 40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", broj 53/14), nakon završenog ispitnog postupka daje

MIŠLJENJE

I Uvod

1. Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, XY, iz Cetinja, 19. decembra 2018. godine, podnijela je pritužbu na rad JZU OB "Danilo I" Cetinje.

U pritužbi je nevedeno: da je 8. novembra 2018. godine, bila na redovnom pregledu u bolnici "Danilo I" Cetinje; da je njena doktorka - ginekolog, bila na bolovanju, pa je otišla kod doktora XY; da je prilikom razgovora sa doktorom doživjela verbalne neprijatnosti; da je istog dana čitav slučaj iznijela u javnost; da je, nakon toga, uslijedila izjava doktora XY, u kojoj javno iznosi njenu dijagnozu i na taj način krši član 27. Zakona o pravima pacijenata i njeno pravo na privatnost garantovano članom 8 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Uz pritužbu je dostavljena određena dokumentacija.

II Postupanje Zaštitnika

2. Povodom pritužbe Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak i od JZU OB "Danilo I" Cetinje, 25. decembra 2018. godine, zatražio i dobio izjašnjenje na navode iz pritužbe br. 4967/18, od 28. decembra 2018. godine. U izjašnjenju je navedeno: da se podnositeljka pritužbe obratila toj Ustanovi kao i Ministarstvu zdravlja, te da je ta Ustanova preduzela određene korake iz svoje nadležnosti; da ta Ustanova nije raspolagala informacijama u vezi dijagnoze pacijentkinje XY, već je informacija od strane novinara RTV Cetinje prosljeđena bez pribavljenog mišljenja Ustanove.

Uz ovo izjašnjenje dostavljena je kopija dokumentacije: odluka o imenovanju Komisije za kontrolu kvaliteta zdravstvene zaštite; mišljenje Komisije, od 23. novembra 2018. godine; izjava dr XY, od 23. novembra 2018. godine, obavještenje podnositeljki pritužbe, od 3. decembra 2018. godine; akt br 4528, od 3. decembra 2018. godine, upućen Ministarstvu zdravlja i kopije izvještaja ljekara specijaliste.

3. Zaštitnik je, aktom br. 01- 883/18, od 25. decembra 2018. godine, zatražio od Ministarstva zdravlja da ga obavijesti da li je razmotrilo predstavku XY i, ukoliko jeste, kakav je ishod tog postupanja.

4. Tim povodom Ministarstvo zdravlja, aktom br. 08- 511/18 - 10, od 22. januara 2019. godine, dostavilo je izjašnjenje u kojem je navedeno: da je Ministarstvo odmah po prijemu predstavke XY, istu razmotrilo i dostavilo je Komisiji za kontrolu kvaliteta JZU Opšte Bolnice Danilo I Cetinje 20. novembra 2018. godine, na izjašnjenje, o čemu je imenovana upoznata 20. novembra 2018. godine; da je nakon dobijanja odgovora od Komisije, 10. decembra 2018. godine, o tome obaviještena XY; da se imenovana nakon odgovora Komisije obratila tom Ministarstvu sa određenim primjedbama; da je s tim u vezi, Ministarstvo u skladu sa članom 32. Zakona o pravima pacijenata imenovanu uputilo da se obrati Zdravstvenoj inspekciji.

Uz ovo izjašnjenje dostavljena je određena dokumentacija.

5 Zaštitnik je od Uprave za inspekcijske poslove - Odsjeka za zdravstveno - sanitarnu inspekciju, 11. jula 2019. godine, zatražio da ga obavijesti da li se XY obraćala toj inspekciji, da li je ta inspekcija vršila inspekcijski nadzor u predmetnom slučaju i, ukoliko jeste, kakav je ishod tog nadzora.

Odsjek za zdravstveno - sanitarnu inspekciju, aktom br. 0301/19-5818/1, od 18. jula 2019. godine, obavijestio je Zaštitnika da se XY nije obraćala toj inspekciji.

6. Zaštitnik je od RTV Cetinje, 4. novembra 2019. godine, zatražio da mu se dostavi pisana izjava dr XY, kako bi se na osnovu svih utvrđenih činjenica zauzeo stav i dalo mišljenje u konkretnom predmetu. RTV Cetinje aktom br. 01/102-1, od 15. novembra 2019. godine, (akt primljen u Instituciji Zaštitnika 21. novembra 2019.) dostavilo je Zaštitniku izjavu novinarku koja je uzela izjavu od dr XY i odgovorne urednice koja je objavila tekst.

Pisana izjava dr XY nije dostavljena Zaštitniku. Prema izjavi novinarku RTV Cetinje, izjava dr XY poslata je na vjber i promjenom vjber naloga izjava nije ostala sačuvana.

III Utvrđene činjenice

7. Na osnovu ispitnog postupka proizilazi:

- da se 19. novembra 2018. godine, JZU OB Danilo I Cetinje, XY, obratila predstavkom na rad zdravstvenog radnika dr XY;
- da se takođe, imenovana obratila predstavkom Ministarstvu zdravlja;
- da je Ministarstvo zdravlja, predmetnu predstavku dostavilo odgovornim licima JZU OB Danilo I Cetinje, radi preduzimanja određenih aktivnosti u vezi navoda iznijetih u pritužbi;
- da je pomenuta Ustanova 21. novembra 2018. godine, povodom ove predstavke donijela Odluku o imenovanju Komisije za kontrolu kvaliteta zdravstvene zaštite;
- da je Komisija na sjednici održanoj 23. novembra 2018. godine, nakon prikupljenih relevantnih činjenica donijela mišljenje da u slučaju pacijentkinje XY, nema povrede medicinske doktrine i prakse;
- u dijelu prigovora koji se odnosi na javno iznošenje ličnih podataka i informacija, Komisija je iznijela stav da nije nadležna za utvrđivanje te povrede;
- da je podnositeljka pritužbe, na mišljenje Komisije podnijela prigovor Ministarstvu zdravlja;
- da je Ministarstvo zdravlja uputilo imenovanu da se povodom njenog prigovora obrati zdravstvenoj inspekciji;
- da se podnositeljka pritužbe nakon odgovora Ministarstva zdravlja nije obratila zdravstvenoj inspekciji;

- da je imenovana, a povodom neprijatnosti koje je doživjela od strane dr XY, dala izjavu 8. novembra 2018. godine, RTV Cetinju;
- da je nakon toga novinarka RTV Cetinje kontaktirala doktora XY;
- da je prema navodima novinarkinje dr XY svoju izjavu prosljedio putem vajbera;
- da je nakon toga u pojedinim medijima objavljen tekst pod nazivom "pacijentkinja: Doktor odbio da me pregleda, XY: Nije imala potrebne nalaze";
- da Zaštitniku nije dostavljena pisana izjava dr XY.

V Relevantni propisi

Domaće pravo

8. Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 1/2007, 38/2013) određuje:

"Jemči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava" (član 28 stav 2)

9. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 3/16, 39/16, 2/17, 44/18, 24/19, 24/19)

"U ostvarivanju zdravstvene zaštite građanin ima pravo na jednakost u cjelokupnom tretmanu prilikom ostvarivanja zdravstvene zaštite i pravo na: [...] privatnost i povjerljivost svih podataka koji se odnose na njegovo zdravlje (član 11 stav 1 tačka 7)

"Monitoring i evaluaciju kvaliteta zdravstvene zaštite u zdravstvenim ustanovama i drugim subjektima koji obavljaju zdravstvenu djelatnost, vrši Komisija za kontrolu kvaliteta zdravstvene zaštite.

Komisija iz stava 1 ovog člana predlaže mjere za unapređenje kvaliteta rada, daje mišljenja i predloge u vezi sa organizacijom rada i uslovima za razvoj zdravstvene djelatnosti i sprovodi druge mjere utvrđene statutom zdravstvene ustanove. (član 146 st 1 i 2)

10. 8. Zakonom o pravima pacijenata ("Službeni list Crne Gore", br. 40/10, 40/11) propisano je:

"Svako lice, bolesno ili zdravo, koje u zdravstvenoj ustanovi zatraži ili kome se pruža zdravstvena usluga u cilju očuvanja i unaprjeđenja zdravlja, sprječavanja bolesti, liječenja i zdravstvene njege i rehabilitacije (u daljem tekstu: pacijent) ima prava utvrđena ovim zakonom.

U ostvarivanju prava utvrđenih ovim zakonom obezbjeđuje se poštovanje ljudskog dostojanstva, fizičkog i psihičkog integriteta i zaštita tih prava (član 1);

Tokom posjete doktoru, sprovođenja dijagnostičkih ispitivanja i/ili terapijskih procedura pacijent ima pravo na zaštitu svoje privatnosti. Lični podaci i informacije koje je pacijent saopštio nadležnom zdravstvenom radniku, uključujući i one koji se odnose na njegovo zdravstveno stanje i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure, kao i podaci iz medicinske dokumentacije, predstavljaju profesionalnu tajnu i čuvaju se u skladu sa posebnim zakonom. (član 27)

Pacijent kome je uskraćeno pravo na zdravstvenu zaštitu ili određeno pravo utvrđeno ovim zakonom, odnosno pacijent koji nije zadovoljan pruženom zdravstvenom uslugom ili postupkom zdravstvenog ili drugog radnika zdravstvene ustanove može podnijeti prigovor. Prigovor se podnosi direktoru zdravstvene ustanove ili ovlaštenom licu (u daljem tekstu: zaštitniku prava pacijenata) (član 31 st 1 i 2)

Prigovor se podnosi usmeno ili u pisanom obliku. Po prigovoru pacijenta direktor ili zaštitnik prava pacijenata odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana podnošenja prigovora, utvrđuje sve okolnosti i bitne činjenice u vezi sa navodima iznijetim u prigovoru i o tome obavještava podnosioca prigovora. Pacijent koji je nezadovoljan nalazom po prigovoru može se obratiti zdravstvenoj inspekciji, u skladu sa zakonom" (član 32).

11. Kodeks medicinske etike i deontologije ljekarske komore Crne Gore (objavljen je na internet stranici Komore 08. marta 2019. godine, a stupio na snagu 16. marta 2019. godine)

"Cilj Etičkog Kodeksa je da čuva slobodu i ugled ljekarskog poziva, podiže kvalitet ljekarskih usluga i ojača povjerenje između ljekara i pacijenta, uz poštovanje koncepta autonomije i prava pacijenta". (čl.1) Sve što je ljekar saznao o pacijentu obavljajući svoj posao smatra se profesionalnom ljekarskom tajnom. Podaci o pacijentu mogu biti saopšteni samo na način na koji je anonimnost pacijenta obezbijeđena. (član 33)

12. Kodeks novinara/novinarke Crne Gore propisuje:

"Pravo i obaveza je novinara/novinarke da štiti povjerljive izvore informacija, ali i da uvijek provjeri motive povjerljivog izvora prije nego mu obeća anonimnost i zaštitu. (član 6)

Novinar/novinarke je dužan/dužna da se krajnje pažljivo odnosi prema privatnom životu ljudi. Pravo na privatnost obrnuto je srazmjerno značaju javne funkcije koju pojedinac obavlja, ali je i u tim slučajevima nužno poštovati ljudsko dostojanstvo". (član 7)

13. Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG br 42/11 i 32/14) propisano je:

" Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda" (član 41 stav 1)

Međunarodno pravo

12. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje:

" Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih. (član 8)

V Zaključna ocjena

13. Na osnovu sprovedenog postupka, proizilazi da se podnositeljka pritužbe XY JZU OB "Danilo I" Cetinje obratila predstavkom - pritužbom zbog povrede prava od strane doktora XY, njegovim neprofesionalnim ponašanjem; da je u cilju provjere navoda iznijetih u predstavi, odnosno provjere kvaliteta rada u pružanju zdravstvenih usluga od strane doktora XY, JZU OB "Danilo I" Cetinje, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, donijela Odluku o imenovanju Komisije za kontrolu kvaliteta zdravstvene zaštite; da je Komisija, nakon prikupljenih svih relevantnih činjenica donijela mišljenje da u slučaju pacijentkinje XY, nema povrede načela medicinske doktrine i prakse, prvenstveno iz razloga što ljekaru nijesu bili dati na uvid potrebni medicinski nalazi, kako bi dao svoje stručno mišljenje, o čemu je ljekar sačinio izvještaj ljekara specijaliste; da dio prigovora koji se odnosi na javno iznošenje ličnih podataka i informacija, Komisija je stava da nema nadležnosti za utvrđivanje da li je došlo do povrede prava ili ne, i da svakako ukazuje na činjenicu da medicinsku dokumentaciju o dijagnozi i bolesti za pacijentkinju XY, zvanično JZU OB "Danilo I" i ne posjeduje; da je na predmetno mišljenje Komisije, XY podnijela prigovor Ministarstvu zdravlja; da je Ministarstvo zdravlja imenovanu uputilo da se shodno Zakonu o pravima pacijenata može obratiti zdravstvenoj inspekciji.

14. Imajući u vidu navedeno i relevantne propise u ovoj oblasti, ne upuštajući se u ocjenu datog mišljenja Komisije, donijetog od strane lica sa specijalizacijom u odgovarajućoj medicinskoj oblasti, Zaštitnik konstatuje da je nadležno tijelo razmatralo predstavku i donijelo mišljenje da nije bilo povrede načela medicinske doktrine i prakse, od strane ljekara XY.

15. S tim u vezi, Zaštitnik ukazuje da nema mandat da preispituje mišljenje Komisije u čijoj nadležnosti je bilo postupanje po prigovoru podnositeljke pritužbe, čiji je činjenično pravni osnov dao povoda i za podnošenje pritužbe Zaštitniku.

16. Zaštitnik takođe ukazuje da je podnositeljka pritužbe imala mogućnost da se obrati zdravstvenoj inspekciji, ukoliko je bila nezadovoljna nalazom Komisije, shodno odredbi člana 32 Zakona o pravima pacijenata, što imenovana nije učinila.

17. U odnosu na dio pritužbe u kojoj podnositeljka ukazuje da joj je od strane dr XY, javnim iznošenjem njene dijagnoze povrijeđeno pravo na privatnost, a polazeći od raspoloživih činjenica, posebno od činjenice da Zaštitniku nije dostavljena navodna viber izjava dr XY, na osnovu koje su RTV Cetinje, i kasnije drugi mediji, prenijeli informaciju o konkretnom slučaju, Zaštitnik nije mogao utvrditi povredu prava u tom dijelu.

18. Istovremeno Zaštitnik podsjeća, da u ostvarivanju zdravstvene zaštite svaka osoba ima pravo na povjerljivost svih podataka koji se odnose na stanje njenog zdravlja. Zaštita privatnosti pacijenata je od velikog značaja za uspjeh liječenja i poštovanje ličnosti svakog čovjeka. Ono je od ključne važnosti ne samo u smislu poštovanja privatnosti pacijenata nego i za očuvanje njegovog/njenog povjerenja u medicinsku profesiju i medicinske ustanove uopšte. Pravo na privatnost i povjerljivost podataka u odnosu između ljekara, odnosno zdravstvenih radnika i pacijenata uređeno je i zajamčeno domaćim propisima i međunarodnim dokumentima.

19. Zdravstveni radnici su dužni u odnosu prema pacijentima da postupaju na način da poštuju i primjenjuju odredbe posebnih zakona koji regulišu prava pacijenata i Kodeks medicinske etike.

Svi postupci medicinske prevencije, dijagnostike i liječenja moraju se planirati i sprovesti tako da se očuva ljudsko dostojanstvo, integritet osobe i prava pacijenata.

Lični podaci i informacije koje je pacijent saopštio nadležnom zdravstvenom radniku, uključujući i one koji se odnose na njegovo zdravstveno stanje i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure, kao i podaci iz medicinske dokumentacije, čine profesionalnu tajnu i svi zdravstveni radnici, zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi, dužni su da je čuvaju.

20. Takođe Zaštitnik ukazuje da i izvještavanje medija (štampani, elektronski, internet stranice, portali, forumi, društvene mreže, blogovi i drugi oblici javno dostupnih komunikacija) treba da bude u skladu sa opštim standardima zaštite privatnosti, naročito sa načelom korektne, tačne, proporcionalne, transparentne i bezbjedne obrade podataka o ličnosti. Zato je neophodno da mediji sa dužnom pažnjom vode računa i preduzimaju mjere na dosljednoj primjeni pozitivnih propisa, kojima se štiti pravo na privatnost građanina.

Kršenje prava na privatnost se ne može opravdati pozivanjem na slobodu informisanja i na interes javnosti. Kada izvještavaju o nečijoj privatnosti mediji moraju da nađu balans u poštovanju ova dva osnovna ljudska prava.

21. Zaštitnik podsjeća na stav Evropskog suda za ljudska prava, u predmetu Z protiv Finske¹, prema kojem Sud uzima u obzir da je zaštita ličnih podataka, pa tako i medicinskih, od temeljne važnosti za uživanje prava na poštovanje privatnog i porodičnog života neke osobe, kako je garantovano članom 8 Konvencije. Poštovanje povjerljivosti podataka o zdravlju je vitalno načelo pravnih sistema svih država potpisnica Konvencije. Ono je od ključne važnosti ne samo u smislu poštovanja privatnosti pacijenta nego i za očuvanje njegovog/njenog povjerenja u medicinsku profesiju i medicinske ustanove uopšte.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Zdenka Perović

Dostavljeno:

- podnositeljki pritužbe
- JZU OB "Danilo I" Cetinje
- Ministarstvu zdravlja
- RTV Cetinje
- a/a

¹ Predstavka Z protiv Finske, presuda od 25.02. 1997. godine